

Wat iedereen met een beetje gezond verstand al wist, werd vorige week wetenschappelijk bewezen: oorlog en wapens zijn een ramp voor milieu en klimaat. We wisten al dat de kaskraker van Lockheed Martin, de F-35, een enorme slokop is. Maar liefst zes liter kerosine per kilometer verstoekt het ding: vijfduizend liter per vliegtuur. Het komt neer op een uitstoot van 28 ton koolstof.

Ter vergelijking: daarmee kun je 28 jaar iedere week met een normale gezinsauto drie rittjes van, zeg, Purmerend naar Amsterdam maken, aldus de energiewijzer van Milieu Centraal. Ook wisten we al dat als je de uitstoot van alle militaire eenheden van alle landen ter wereld bij elkaar optelt, je de vierde grootste uitstoter in het vizier hebt. Na China, de Verenigde Staten en India: in die volgorde.

Sinds vorige week ligt er een nieuw rapport van klimaatdenk tank Conflict and Environment Observatory (CEOBS), dat indringend zichtbaar maakt hoezeer de veiligheidspaniek van de Europese Unie botst met haar duurzaamheidsambities. In opdracht van de Verenigde Naties heeft een consortium van wetenschappers een poging gedaan om op basis van beschikbare data de ecologische voetafdruk te berekenen van de forse stijging van de wapenbudgetten van de laatste jaren.

Ga maar na: alleen al in de Europese Unie stegen tussen 2021 en 2024 de wapenuitgaven met meer dan een derde. Die bedragen nu 329 miljard euro per jaar. Als de NAVO-norm naar 3 procent gaat, komt daar 180 miljard euro bij. Bij 5 procent gaat er jaarlijks een kolossale 850 miljard euro naar wapens, meer dan de lidstaten aan onderwijs besteden. Wereldwijd bedroegen de bestedingen in 2023 overigens een onvoorstelbare 2.160 miljard euro, waarvan 720 miljard euro voor rekening kwam van de Verenigde Staten.

Het rapport maakt duidelijk dat de milieugevolgen immens zijn. En let wel: de onderzoekers hebben alleen naar uitstoot gekeken, niet naar de directe gevolgen voor dier en natuur.

Dat komt allereerst doordat je een euro maar een keer kunt uitgeven. Iedere euro die naar wapens gaat, kan niet naar, zeg, zonnepanelen, isolatie, warmtepomp of openbaar vervoer gaan.

Volgens de onderzoekers gebeurt dat nu al. Ze wijzen naar landen als Frankrijk, België, Nederland en het Verenigd Koninkrijk waar stijgingen van de wapenuitgaven worden opgevangen door te korten op klimaatsteun aan landen in het Mondiale Zuiden. Daarmee wordt de bijl aan de wettelijke internationale klimaatverplichting gezet. Een voorbeeld dichterbij huis is de aankondiging dat schaarse natuur wordt opgeofferd aan nieuwe oefenterreinen voor Defensie.

Maar schade aan het milieu komt ook doordat wapens veel staal, ruhr en aluminium vergen en hij gebruik al even forse hoeveelheden diesel, kerosine en benzine. Volgens de auteurs leidt iedere procent meer geld naar wapens tot een extra uitstoot van 1 a 2 procent. Voor de NAVO komt dat neer op een extra uitstoot van tussen de 87 en 194 miljoen ton per jaar. Uitgedrukt in geld is dat extra klimaat schade ter waarde van 105 tot 233 miljard euro per jaar.

In het licht van de ijzeren wet van de wapenwedloop (de andere kant

Schade na een Russische aanval met drones in de Oekraïense stad Soemy, vorig jaar november. FOTO GETTY IMAGES

Groene politici vergeten dat oorlog ook het klimaat vernietigt

De Europese veiligheidspaniek botst hard met klimaatdoelen. Nieuw onderzoek maakt duidelijk dat de milieugevolgen van oorlog immens zijn, waarschuwt *Ewald Engelen*.

gaat ook meer uitgeven) zal dit onherroepelijk ook elders tot hogere uitstoot leiden. Volgens de auteurs kan dit betekenen dat het rampscenario van 3,1 graden opwarming in 2100 waar we nu op afstevenden wel eens veel te optimistisch zou kunnen blijken.

Deze cijfers gaan over 'normaal' gebruik van wapentuig: opleidingen, oefeningen, reguliere verplaatsingen en het operationeel houden van het materieel. Veel erger wordt de schade als de wapens worden gebruikt waar

Wie wapenwedloop zaait, loopt een grotere kans om oorlog te oogsten

voor ze zijn bedoeld: de tanks van de tegenstander vernietigen, infrastructuur verwoesten, mensen doden.

De auteurs betogen dat oorlog ook ecologisch gezien een ramp is. Drie jaar oorlog in Oekraïne heeft evenveel uitstoot opgeleverd als de jaarlijkse emissies van Oostenrijk, Tsjechië, Hongarije en Slowakije bij elkaar. En de eerste vijftien maanden van de Israëlische aanvallen in de Gazastrook hebben meer klimaat schade veroorzaakt dan landen als Afghanistan en Zimbabwe, met respectievelijk 41 en 16,5 miljoen inwoners, jaarlijks doen.

En voor je denkt 'dat is een prijs die we voor veiligheid dan maar moeten betalen', ook die uitweg blokkeert het rapport vakkundig. En passant maken zij namelijk gehakt van het cliché dat je op oorlog moet voorbereiden als je vrede

wilt. Zij citeren historisch onderzoek dat leert dat eerder het omgekeerde geldt: wie wapenwedloop zaait, loopt een grotere kans oorlog te oogsten.

Voeg daar de observatie aan toe dat de Europese Unie nu al over meer wapentuig beschikt dan Rusland. Of dat de geopolitieke woorden van Poetin niet worden geschraagd door grote militaire daden en dat er dus op de keper beschouwt geen sprake is van directe militaire dreiging. En je komt als vanzelf uit bij de vraag waarom zoveel groene politici in binnen- en buitenland oorlog lijken te hebben omarmd.

Om het extreemste voorbeeld eruit te lichten: GroenLinks/PvdA leider Frans Timmermans. Tussen 2019 en 2023 was hij de klimaatpaus van de Europese Unie, als leider van de grootste oppositiepartij riep hij in oktober 2023 in *The Guardian* zijn Europese collega's nog op om alles op alles te zetten om de energietransitie mogelijk te maken. Maar in maart dit jaar riep hij in diezelfde krant op nieuw op tot geheel andere actie: het uitgeven van Europese oorlogsobligaties, de Europese wapenindustrie te spekken en het vermeende Russische gevaar te stoppen.

Als je houdt van oorlog, hee 'groen' en vredelievend ben je dan helemaal? Dat geldt overigens ook voor VVD, CDA, D66 en PvdD. Het is de gewetensvraag die dit CEOBS-rapport opwerpt: is wat meer terughoudendheid hier niet op zijn plaats?

Ewald Engelen is hoogleraar financiële geografie.